

بنیاد مستطمان انقلاب اسلامی
سازمان کشاورزی و دامپروری

دفتر آموزش و پژوهش

مدیریت تلیسه های شیری

مترجم :

مهندس کامدین غنی

تهیه شده در :

دفتر آموزش و پژوهش سازمان کشاورزی و دامپروری

فهرست عناوین

صفحه

۱- مدیریت تلیسه های شیری (گله آینده شما).....	
مقدمه :	۳
مدیریت گاو خشک و در حال زایش :	۳
گوساله نوزاد :	۴
مقدار، کیفیت و زمانبندی تغذیه کلستروم :	۴
تغذیه بعد از کلستروم :	۵
قطع شیر :	۷

مدیریت تلیسه های شیری (گله آینده شما)

تولد تا قطع شیر

مقدمه :

افزایش قیمت دامهای شیری در هزاره جدید پدیده ایی است که اتفاق افتاده است . یک رأس تلیسه آبستن در ایالت انتاریو کانادا اخیراً به قیمت ۲ تا ۳ هزار دلار بفروش می رسد. با در نظر گرفتن این موارد دامدار یا تولیدکننده تلیسه باید گوساله های ماده تولیدی خود را نه تنها بعنوان یک منبع برای حصول به کیفیت بالا به منظور جایگزینی ، بلکه بعنوان یک مرکز سوددهی در گله نیز ارزش گذاری کنند .

گوساله ها با یک پتانسیل ژنتیکی قابل پیش بینی متولد می شوند که این ذخیره ژنتیکی تحت اثر عوامل محیطی و تصمیمات مدیریتی در طی دوره پرورش قرار دارد . مدیریت نامطلوب با افزایش مشکلات بهداشتی ، تلفات ، کاهش رشد ، عملکرد تولید مثلی نامطلوب و کاهش عمر اقتصادی دام سبب کاهش سودآوری گله خواهد شد .

مدیریت گاو خشک و گاو در حال زایش :

سلامت و سود آوری گوساله قبل از تولد شروع می شود . گاو در انتظار زایش باید بتدریج برای یک زایمان مطمئن و راحت آماده شود و این مهم صرفاً توسط یک برنامه مدیریتی خوب در مورد گاوهای خشک و تقسیم آنها در ۲ گروه امکانپذیر خواهد بود . پاها، کارتیه های عقبی پستان و قسمت های خلفی دام باید تمیز باشد و قبل از زایمان موهای آن کوتاه شده باشد .

محل زایش باید ضد عفونی شده و با بستری تمیز و مناسب پوشانده شده باشد و بهتر است از سیستم all-in-all-out استفاده شود .

وجود یک محیط ضد عفونی شده جهت زایش برای گوساله و مادر از حساسیت ویژه ای برخوردار است . زایمان در چراگاه به شرط وجود سایبان و امکان دسترسی به آب خوب است . گوساله ها چنانچه در یک تابستان داغ چند ساعتی زیر آفتاب بمانند تلف می شوند . توجه داشته باشید که حساسترین دوره زندگی گوساله ها ۳ روز اول بعد از

تولد آنهاست گوساله هایی که با استرس سخت زایی بدنیا می آیند بیشتر مستعد مرده زایی ، مرگ پس از زایش و محرومیت از کلستروم می باشند .
به همین دلیل وجهت کاهش احتمال سخت زایی باید انتخاب اسپرم با توجه به ایندکس راحت زایی صورت پذیرد.

گوساله نوزاد :

ضد عفونی بند ناف بلافاصله بعد از تولد و برای ۳ روز متوالی از اهمیت ویژه ایی برخوردار است . بدین منظور می توان از محلول ۵٪ ید در الکل استفاده نمود .
گاهی مشاهده می شود که بند ناف از محل اتصال به بدن قطع شده است در این صورت لازم است که آن ناحیه بلافاصله بخیه زده شود .
تزریق ویتامین های D. A. و E سلنیوم به گوساله های نوزاد از اقدامات خوبی است که عده ای از دامداران انجام می دهند شماره گوش و ثبت مشخصات لازم است بعد از تولد انجام گردد . کنترل مگس نیز از دیگر اقداماتی است که لازم است در تابستان صورت پذیرد

گوساله نوزاد باید توسط مادر یا دامدار خشک و ماساژ داده شود (تلیسه ها اغلب نمی دانند که چکاری را باید انجام دهند و گوساله را از یاد می برند) در سرمای مفرط یا شرایط مرطوب باید گوساله ها زیرگرمای لامپ قرار گیرند .
مدیریت صحیح تغذیه با کلستروم مهمترین فاکتور برای سلامت گوساله نسبت به سایر فاکتورهای مدیریتی دیگر است . سلولهای مخاطی دستگاه گوارش در لحظات اول بعد از تولد قابلیت جذب ایمنو گلوبولین را به شدت دارا می باشند و بزودی با ورود هر چیزی به دستگاه گوارش گوساله ، از قبیل کلستروم ، موکوس ، کود ، خاک ، گاه ، سلولهای مخاطی شروع به تغییر به سلولهایی می کنند که توانایی جذب ایمنو گلوبولین را ندارند .
بعد از گذشت ۶ ساعت از تولد ، توانایی جذب ایمنو گلوبولین به حدود نصف (۵۰٪) کاهش می یابد و با گذشت ۸ ساعت به یک سوم (۳۳٪) و بعد از ۲۴ ساعت تقریباً به حدود صفر خواهد رسید.

مقدار، کیفیت و زمانبندی تغذیه کلستروم :

- ☞ در طی ۳ ساعت اول بعد از تولد باید ۴-۳ لیتر کلستروم به گوساله خورانده شود.
- ☞ در طی ۶ تا ۱۲ ساعت بعد نیز ۴-۳ لیتر دیگر کلستروم به گوساله خورانده شود .

تغذیه گوساله با کلاستروم ضرورت دارد طی ۲ تا ۳ روز اول پس از تولد ادامه یابد (در این صورت ممکن است از کلاستروم با کیفیت پایینتری استفاده شود)

گوساله ها باید بوسیله شیشه پستانک دار و یا سطلهای پستانک دار تغذیه شوند . (نباید به آنها اجازه داد که مستقیماً از مادرشان شیر بخورند)

گوساله های نوزاد باید در خلال ۲-۳ ساعت بعد از تولد از گاو مادر خود جدا شوند . لازم است کیفیت کلاستروم توسط دستگاه کلاسترومتر سنجیده شود . کلاستروم باید فقط از دامهایی با سن ۴ سال و بیشتر که حداقل برای مدت یک سال در گله بوده اند تهیه شود (آنها نباید قبل از زایمان تراوش شدید شیراز پستان داشته باشند)

دامهای حامل بیماریهای مانند لوکوز، یون ، مایکو پلاسما و سالمونلا باید شناسایی و کلاستروم حاصل از آنها دور ریخته شود .

نخیره کردن کلاستروم در دامداری در هر زمانی اقدامی هوشمندانه است . استفاده از کلاستروم تازه (بیش از ۲۴ ساعت از سرد شدن آن نگذشته باشد) ایده آل است اما در مواقع لزوم باید از کلاستروم یخ زده استفاده نمود . کلاستروم یخ زده باید در آب گرم ذوب شود تا سلولهای ایمنو گلوبولین از بین نرود . (جهت گرم کردن کلاستروم استفاده از مایکروویو توصیه نمی شود) .

به خاطر داشته باشید که :

حتی در صورت اعمال بهترین مدیریت در تغذیه کلاستروم ، گوساله های نگهداری شده در محیط کثیف ، مرطوب ، رشد مناسبی نخواهند داشت . لازم است تا حد امکان استرسها را کاهش دهید .

تغذیه بعد از کلاستروم :

در زیر چند منبع تغذیه برای گوساله های از سن ۳ روزگی به بعد آورده شده است

۱- شیر کامل : استفاده از شیر کامل در صورتیکه سعی بر کنترل بیماریهای یون و لکوز وجود دارد توصیه نمی شود

۲- شیر جایگزین : منبع پروتئینی شیر جایگزین باید ۱۰٪ منشاء پروتئین شیر داشته باشد و با درصد چربی که مقدار آن بستگی به جایگاه (سرد یا گرم) دارد طیف وسیعی از شیرهای جایگزین در بازار وجود دارد . لیکن شیرهای جایگزین با کیفیت بالا باید ۱۰٪ پروتئینی با منشاء پروتئین شیر داشته باشند و هیچگونه پروتئین های حیوانی و یا گیاهی به آن اضافه نشده باشد .

اگر شما از شیر جایگزین استفاده می‌نمایید، مطمئن شوید که مخلوط کردن و تغذیه آن مطابق دستورالعمل مربوطه باشد.

۳- **کلستروم اضافی**: جهت استفاده از کلستروم اضافی و به منظور رقیق کردن آن می‌توان از آب استفاده نمود.

۴- از شیر گاوهاییکه مبتلا به ورم پستان هستند یا تحت درمان دارویی قرار دارند صرف نظر شود: تعدادی از دامداران برای مدت طولانی از این نوع شیرها استفاده نمی‌کنند زیرا احتمال زیادی وجود دارد که عامل بیماری در گوساله بصورت نهفته مانده و پس از شروع دوره شیردهی بروز نماید...

تغذیه مایعات از قبیل شیر باید ۲ بار در روز و در هر وعده حدود ۲ لیتر مورد مصرف قرار گیرد در استفاده از وسایل تغذیه مانند بطری پستانک دار، سطل و یا سطل پستانک دار محدودیتی وجود ندارد اما ضد عفونی دقیق آنها ضروری است.

کنسانتره آغازین و آب باید از روز سوم زندگی گوساله، تهیه و در اختیار آن قرار گیرد این مهم است که آب تازه همیشه و در طول ۲۴ ساعت در دسترس گوساله باشد. (بخصوص در زمان قطع شیر).

تحقیقات نشان داده است که وجود آب تمیز بصورت آزاد به رشد سریعتر گوساله و حفظ سلامتی آنان کمک می‌کند.

کنسانتره آغازین (calf starter) با کیفیت بالا و بصورت پلیت سبب رشد اپی تلیوم شکمبه و حرکات شکمبه شده و برای پیشرفت و توسعه سریع شکمبه ضروری است و بدین ترتیب امکان قطع زود هنگام شیر را مهیا می‌سازد.

کنسانتره آغازین باید تازه و تمیز باشد و باقیمانده آن بصورت روزانه جمع آوری شده و ظروف مربوطه تمیز شوند.

در حال حاضر محققین و تولیدکنندگان همگی اعتقاد دارند که استفاده از علوفه خشک بعنوان بخشی از جیره باید بعد از قطع شیر صورت پذیرد.

میزان علوفه خشک گوساله‌هایی که در ۸ تا ۱۰ هفتهگی قطع شیر می‌شوند باید از سن ۶ هفتهگی حداکثر روزانه به ۰/۵ کیلوگرم محدود شود و گوساله‌هایی که قرار است قبل از ۸ هفتهگی قطع شیر شوند به آنها به هیچ وجه علوفه داده نمی‌شود تا زمانیکه به باکس اجتماعی منتقل شوند

تغذیه زود هنگام علوفه خشک توسط گوساله‌های شیر خوار دارای ۲ اثر منفی می‌باشد اولاً باعث محدود شدن مقدارمصرف کنسانتره استارتر خواهد شد و ثانیاً مقدار انرژی پایین علوفه، گوساله‌ها را کوچک و شکم‌گنده می‌کند.

علوفه مورد استفاده گوساله ها باید دارای بالاترین کیفیت شیمیایی و فیزیکی باشد . فیبر آن (NDF,ADF) پایین بوده و پروتئین بالا و طبیعت فیزیکی آن نرم باشد (زبر نباشد) .

قطع شیر :

تصمیم گیری برای قطع شیر گوساله باید بر اساس ۲ معیار صورت پذیرد :

۱- اندازه گوساله ۲- مقدار مصرف کنسانتره آغازین

گوساله های نژاد بزرگ باید حداقل روزانه ۷۰۰ گرم کنسانتره را برای ۲ روز متوالی مصرف نمایند تا بتوان آنها را قطع شیر کرد. قطع شیر به دو روش ناگهانی و یا بتدریج انجام می گیرد که هر دو روش قابل قبول می باشد

استرس قطع شیر ، که در نتیجه کاهش انرژی دریافتی رخ می دهد را می توان با تقویت حس بازیگوشی و کنجکاوی گوساله کاهش داد .

☞ در زمان قطع شیر شاخ سوزی یا قطع سر پستانکهای اضافی را انجام ندهید.

☞ در زمان قطع شیر واکسیناسیون انجام ندهید .

☞ گوساله هارا برای مدت ۱۰ تا ۱۴ روز بعد از قطع شیر در همان جایگاه نگهداری نمایید .

☞ در جیره غذایی پایه گوساله ها ، جدا از قطع شیر ، هیچگونه تغییری ایجاد ننمایید .

☞ اقدام غیرمعمول دیگری در خصوص گوساله ها انجام ندهید زیرا در این زمان تحت استرس قرار دارند .

اغلب گاوداران کانادایی گوساله ها ایشان را در سن ۶ تا ۸ هفتگی قطع شیر می کنند . در آمریکا بطور معمول قطع شیر در ۵ هفتگی انجام می گیرد.

منبع :

J.D. kleinschmidt

مترجم :

مهندس کامدین غنی